

Platební služby

PrF:NF202Zk Právo finančního trhu II

19. 3. 2020

Prameny právní úpravy

- MF – primární legislativa
- ČNB – sekundární legislativa + výklad
- ČNB spolupracuje s MF na přípravě primární legislativy
- ČNB se účastní na jednáních na evropské úrovni
- ČNB má zastoupení v evropských orgánech (EBA, ESMA...)

Payment services directive 2007/64/EC (PSD1)

- Směrnice měla být implementována do 1. 11. 2009 ve všech ČS EU
- Cíle:
 - Vytvořit harmonizovaný právní rámec pro platby,
 - Stanovit jednotná pravidla pro platby (úhrady inkasa, domácí a přeshraniční platby),
 - Zvýšit poskytovatelovu odpovědnost,
 - Vytvořit konkurenční prostředí pro úvěrové instituce,
 - Konkurence = nižší ceny za platební služby,
 - První znaky ochrany spotřebitele v oblasti platebního styku

PSD1

- Poskytovatelé platebních služeb měli v ČR velmi negativní názory
- PSD1 vytvořila nové platební instituce (ne-banky) – jednotná EU licence pod speciálním dohledem, základní kapitál od 20000 EUR
- Směrnice v plné harmonizaci (směrnice x nařízení)
 - národní diskrece

Payment services directive (EU) 2015/2366 (PSD2)

- EK přijala návrh PSD2 dne 24. 7. 2013 v rámci tzv. “platebního balíčku”
- Poměrně dlouhý evropský legislativní proces
- Mnoho otázek doloženu v RTS
- Cíle:
 - Posílení fungování jednotného trhu v oblasti platebního styku
 - Zvýšení konkurence a ochrany spotřebitele
 - Reakce na technologický vývoj a inovace v oblasti platebního styku
 - PSD2 zcela nahrazuje PSD1 (2007/64/ES)

PSD2

- Implementace směrnice měla být do 13. 1. 2018
- PSD2 dává prostor na trhu novým subjektům – FinTech
- Zdravá konkurence (FinTech x Banky)
- Zvýšení ochrany spotřebitele
- Nové platební služby
- Specifikace vybraných výjimek
- Do června 2018 implementovalo PSD2 17 ČS

Vyhlášky ČNB k platebnímu styku

- Vyhláška č. 1/2018 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku
- Vyhláška č. 7/2018 Sb., o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu,
- Vyhláška č. 454/2017 Sb., o informačních povinnostech některých osob oprávněných poskytovat platební služby nebo vydávat elektronické peníze,
- Vyhláška č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku,
- Vyhláška č. 74/2018 Sb., o službách spojených s platebním účtem, na které se vztahuje jednotné označení,
- Vyhláška č. 150/2019 Sb., o hlášení bezpečnostních a probozních rizik v oblasti platebního styku.

Úřední sdělení

- Úřední sdělení České národní banky ze dne 3. prosince 2013 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost,
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 21. května 2010 k posuzování vedoucích osob bank, poboček zahraničních bank, poboček zahraničních bank ze třetí země, finančních holdingových osob a institucí elektronických peněz,
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 8. ledna 2018 k hlášení bezpečnostních a provozních incidentů,
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 8. ledna 2018 k některým informačním povinnostem podle zákona o platebním styku a o zrušení některých úředních sdělení České národní banky
- <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/platebni-institute-a-institute-elektronicky-penez/>
- <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/platebni-institute-a-institute-elektronicky-penez/metodicke-a-vykladove-materialy/#>

Obecné pokyny v oblasti platebního styku

- Evropské orgány pro dohled nad finančním trhem (pro platební styk zejména EBA – European Banking Authority), na základě zmocnění, vydávají Obecné pokyny (EBA Guidelines), které rozšiřují a doplňují regulatorní prameny. Např:
 - https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2761380/2b525e62-d8d7-4cc0-bd02-08f87a114f8a/EBA%20revised%20Guidelines%20on%20outsourcing_CS.pdf
 - [https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2015792/39944b74-ee4a-4d9f-a24b-7e93072f10e9/Guidelines%20on%20Authorisations%20of%20Payment%20Institutions%20\(EBA-GL-2017-09\)_CS.pdf](https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2015792/39944b74-ee4a-4d9f-a24b-7e93072f10e9/Guidelines%20on%20Authorisations%20of%20Payment%20Institutions%20(EBA-GL-2017-09)_CS.pdf)
 - [https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1956339/9d9d4847-6212-4045-9bcd-24c946d89e56/Guidelines%20on%20PII%20under%20PSD2%20\(EBA-GL-2017-08\)_CS.pdf](https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1956339/9d9d4847-6212-4045-9bcd-24c946d89e56/Guidelines%20on%20PII%20under%20PSD2%20(EBA-GL-2017-08)_CS.pdf)

Co jsou to platební služby?

- Souhrnné označení **platební styk**
 - hotovostní platební styk x bezhotovostní platební styk
 - Tuzemský x zahraniční x přeshraniční
 - Přednostní (expresní) platby x standarní platby
 - Hladké platby x dokumentární platby (vazba na průvodní dokumenty, případně bankovní závazek)
 - Závazkový platební styk (banka vstupuje vedle klienta nebo namísto něj do závazků při realizaci platebního nástroje) x bezzávazkový platební styk

Definice platební služby

- Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku
- Regulace bezhotostního platebního styku
- § 3 odst. 1 – pozitivní vymezení definice platební služby
- § 3 odst. 3 – negativní vymezení definice platební služby

Platební služby

1. Vložení hotovosti na platební účet
2. Výběr hotovosti z platebního účtu
3. Převod peněžních prostředků
 - úhrada
 - inkaso
 - platební příkaz udělen platebním prostředkem (např. platební karta)
4. Poukazování peněz
5. Služba nepřímého dání platebního příkazu
6. Služba informování platebním účtu

Poskytovatelé platebních služeb (§ 5 ZPS)

Oprávněné osoby poskytovat platební služby jako podnikání jsou pouze:

- Banky,
- Zahraniční banky,
- Spořitelní a úvěrní družstva,
- Instituce elektronických peněz,
- Zahraniční instituce elektronických peněz,
- Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu,
- Platební instituce,
- Zahraniční platební instituce,
- Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu,
- Správci informací o platebním účtu,
- Zahraniční správci informací o platebním účtu,
- Držitel poštovní licence, jehož poštovní licence výslovně obsahuje službu dodání peněžní částky poštovním poukazem,
- Česká národní banka za podmínek stanovených zákonem upravujícím činnost a postavení České národní banky.

Co jsou elektronické peníze?

- Definice - § 4 ZPS
- Pohledávka za vydavatelem elektronických peněz
- Uchovávaná elektronicky
- Vydávaná proti přijetí platebního příkazu za účelem provádění platebních transakcí
- Akceptace třetími stranami

Elektronické peníze (EP)

- Vydavatel a držitel EP
- Smlouva o vydání EP
- Vydavatel nesmí držitelům poskytovat výhody závislé na délce doby po kterou držitelé EO drží – zákaz úročení § 193/3
- EP se nesmí vydávat jako úvěr

Vydavatelé elektronických peněz (§6 ZPS)

Vydávat elektronické peníze jako podnikání mohou pouze:

- Banky,
- Zahraniční banky,
- Spořitelní a úvěrní družstva,
- Instituce elektronických peněz,
- Zahraniční instituce elektronických peněz,
- Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu,
- Česká národní banka.

Regulované subjekty podle ZPS

- Platební instituce (§ 7, “**PI**”)
- Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu (§36, “**PPSMR**”) § 58
- Instituce elektronických peněz (§46, “**IEP**”) § 68
- Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu (§53, “**VEPMR**”)§ 99
- Správce informací o platebním účtu (Account information service provider – “**AISP**”, § 41)

Uzavírání smluv

- ZPS – smlouva o platebních službách, ochrana uživatele
- Přešmluvní informace I obsah smlouvy, poskytnutí x zpřístupnění infromací, trvalý nosič dat, důkazní břemeno na poskytovateli
- NOZ
 - § 580/1 neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož I právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje. **Neplatnost může namítnout jen ten, který je nazavinil.**
 - § 574 Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.

Smlouva o platebních službách § 127 ZPS

- Rámcová smlouva
- Jednotlivě určené platební transakce
- Smlouva upravující službu nepřímého dání platebního příkazu
- Smlouva upravující službu informování o platebním účtu

Jednotlivé typy smluv je možné sloučit.

Změna smlouvy

- § 1752 (obsah smlouvy NOZ)
 - Podmínky, za nichž si lze ujednat, že poskytovatel může obchodní podmínky v přiměřeném rozsahu změnit.
 - U spotřebitelských smluv (spotřebitelský úvěr) je povinná písemná forma, lze měnit poze písemně.
- ZPS lex specialis pro NOZ.

Poskytnout x zpřístupnit

- Poskytnutí x zpřístupnění (§ 131) – C-375/15 BAWAG
 - Poskytnutí = info “dojde” uživateli
 - Zpřístupnění = sdělí údaj, který mu umožní info vyhledat
- Informační povinnosti §§132-151
- Změna rámcové smlouvy §152 (2 měsíce před účinností změn na trvalém nosiči dat)
- Výpověď § 153 (pís., ne kratší než 1 měsíc)

Druhy platebních prostředků

- Platební karty
- GSM banking (x Mobilní platby)
- Internetové bankovníctví (x E-platba)
- E-peněženka
- Platební terminály

Historie platebních karet v ČR

- 1968 Karty Diners Club akceptovány v Československu
- 1989 Česká státní spořitelna vydává 1. ATM kartu
- 1990 Živnostenská banka vydává první mezinárodní kartu (VISA)
- 1991 Založeno Mezibankovní sdružení pro plat. Karty (předchůdce SBK), založena pobočka American Express v ČR
- 1995 První zlatá karta vydána v ČR (VISA – ŽB)
- 1996 Překročena hranice jednoho miliónu vydaných platebních karet
- 1998 Založena společnost Diners Club Czech, s.r.o.
- 1999 Zřízení pobočky MasterCard
- 2000 První platinová karta (VISA – ŽB)
- 2002 Překročena hranice 5 000 000 vydaných platebních karet
- 2010 First Infinite Card

Druhy zneužití platebních prostředků

- Falešné e-maily (phishing)
- Ukradené databáze
- Falešné formuláře
- Mobilní riziko
- Skimming

Phishing

- Podvodná technika používaná na internetu k získávání citlivých údajů (hesla, čísla kreditních karet) v elektronické komunikaci. Komunikace se předstírá, že pochází ze soc. sítí, on-line platebních portálů apod.
- Phishing představuje více než 70% všech evidovaných útoků, zbytek tvoří útoky s využitím sociálních sítí, zejm. Facebook
- Stále sofistikovanější a nebezpečnější, jen v loňském roce byly příčinou neoprávněného odčerpání peněz z účtů přes kanály elektronického bankovníctví v 95% případů

Skimming

- Metoda odcizení informací z karty použitím malého elektronického prostředku, který nascannuje a uloží data z magnetického proužku při použití ATM či při platení u obchodníka (terminál).
- Data jsou potom přehrána na mag. proužek na falešné kartě.

Bezpečnost v platebním styku

- Zvl. Část zákona – VI
- § 221 ZPS hlášení bezpečnostních a provozních incidentů
- Silné ověření uživatele podle § 223/3
 - V případě, kdy uživatel není v přímém kontaktu se svým poskytovatelem
 - Způsob silného ověření stanovuje RTS EU (Nařízení č. 2018/389)

Požadavky na silné ověření

- Nařízení komise v přenesené pravomoci 2018/389, kterým se doplňuje směrnice PSD2, pokud jde o RTS týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace, je nezbytné, aby poskytovatelé služeb doložili ČNB mechanismy silného ověření klienta a prokázali připravenost na plnění legislativních povinností

Silné ověření uživatele (SCA – strong customer authentication)

- Účinnost od 14. 2019
- Vztahuje se na poskytovatele platebních služeb, kteří vedou platební účty přístupné prostřednictvím internetu (zejména banky nebo jiné FinTech společnosti)
- Pravidlo silného ověření uživatelů (při zadávání plateb musí být ověření uživatele založeno na dvou či více prvcích z kategorie:
 - “Držení” – předpokládající výlučnou dispozici uživatele, zejm. mobilní telefon
 - “Znalost” - předpokládající výlučnou znalost uživatele, zejm. PIN kód
 - “Inherence” – např. biometrický údaj, zejm. Face ID, Touch ID

Platební systém

- Definice § 2 odst. 2 písm. K – platební systém s jednotnými pravidly, který slouží k provádění, zúčtování nebo vypořádání platebních transakcí
- Zákaz diskriminace k platebnímu systému - § 60 a § 61 ZPS
- V praxi pouze CERTIS provozovaný ČNB

CERTIS

- Měna: pouze CZK
- On-line komunikace, zpracování v reálném čase
- Účastníci: všechny komerční banky v ČR, některá spořitelní družstva, tzv: třetí strany (karetní systémy, burza cenných papírů, CSD)
- Všechny mezibankovní transakce (bez rozdílu částek)

Děkuji za pozornost! 😊

Dotazy e-mailem na
katarina.kolbenhayerova@gmail.com